

POSEBNOSTI BOGOSLUŽJA NA SPOMENDANE

Uvod

Nekoliko puta tijekom liturgijske godine u službenim liturgijskim knjigama i liturgijskim kalendarima uz stupanj koji nazivamo "obavezan spomendan" (*memoria obligatoria*) stoji oznaka: bogoslužje vlastito. Posebnosti koje pripadaju takvim spomendanima izazivaju nedoumice kod nedovoljno upućenih molitelja časoslova jer se u nekim dijelovima ne razlikuju od stupnja svetkovine, a u drugim se ponašaju kao i ostali "obični" spomendani.

Uz navedenu nedoumicu istaknimo i još neke povezane uz bogoslužje spomendana kroz godinu. Nije tako rijedak slučaj da upravitelji crkava i sakristani moraju pitati koja se čitanja uzimaju na obavezne spomendane osobito ako je u zbirci svetačkih čitanja uz neki spomendan naznačeno posebno svetopisamsko čitanje. Oni koji pripremaju bogoslužje nađu se u nedoumici: da li na svaki spomendan čitati čitanja po "svagdanjem" slijedu, uzeti čitanje koje je naznačeno za taj dan ili pak iz zajedničkoga slavlja dotičnog sveca. I zbog čega je sve to tako određeno. Jer, svaki liturgijski propis ima svoje značenje koje je uvjetovano određenim oblikom ispovijedanja vjere ili teološkim obrazloženjima vjere.

U kratkom izlaganju koje slijedi nastojat ćemo ukazati na problem i uputiti na pravilno postupanje. Ne radi se samo o pukom ispunjavanju rubrika nego je to poniranje u kršćanski liturgijski duh koji nam omogućuje dublje poniranje u otajstvo Krista "koji zahvaća čitavu povijest ljudskoga roda, neprestano utječe na Crkvu i poglavito djeluje po svećeničkoj službi" (OT 14).

Stupnjevitost liturgijskih dana

Izuzev nedjelje, tri su stupnja liturgijskih dana i s njima poveznih oblika svetkovanja: svetkovina, blagdan i spomendan koji može biti obavezan i neobavezan. Stupnjevitost se povezuje uz važnost kršćanskog otajstva u ekonomiji spasenja i u kršćanskom životu. Ta je stupnjevitost liturgijskog slavljenja pojedinih svetaca određena prema važnosti i utjecaju sveca na sveopći kršćanski život u Crkvi ili u pojedinim dijelovima. Prema tim su načelima sastavljeni obrasci za pojedine dijelove bogoslužja i određena količina posebnosti za pojedine dijelove. Sveci koji su imali manji utjecaj na kršćanski život čitave Crkve ili su stekli manju popularnost u pobožnosti, svrstavaju se u niži stupanj Općega kalendara koji je normativan za sve kršćane Rimskoga obreda. Stupanj štovanja svetaca koji nisu ušli u Opći kalendar, prepušten je partikularnim (vlastitim) kalendarima pojedinih crkvenih pokrajina ili redovničkih zajednica.

Time se želi rasteretiti Opći kalendar i nastoji ostvariti jedno od temeljnih načela liturgijskog kalendara obnovljenog prema smjericama Drugoga vatikanskoga sabora: "Da ne bi blagdani svetaca prevladali nad blagdanima u koje se svetkuju otajstva spasenja, neka se više njih ostavi slavljenju pojedine Crkve ili naroda, ili redovničke obitelji. Na cijelu Crkvu neka se protegnu samo oni blagdani svetaca koji zaista imaju svopći značaj" (SC 111 b).

Svetkovina (*sollemnitas*) kao najviši stupanj ima sve vlastite obrasce, a ako ih nema, treba ih uzeti iz zajedničkoga slavlja. Drugi stupanj liturgijskih slavlja, blagdan (*festum*) i na vani očituje da se radi o nižem stupnju liturgijskog slavljenja. Tako npr. nema 1. večernje, osim da se radi o blagdanu Gospodnjem koji padne u nedjelju, na srednjem času je vlastita samo molitva i kratko čitanje a ostalo je od običnoga tekućeg dana. Povečerje u časoslovu blagdana je kao i običnoga svagdana.

Spomendan (*memoria*) je na trećem mjestu u toj stupnjevitosti. To odražava količina i izbor vlastitih obrazaca te preporuke i obvezatnost njihove uporabe. Striktno govoreći, na obavezne spomendane od vlastitih obrazaca mora se uzeti samo glavna molitva i drugo čitanje u Službi čitanja. Sve ostalo može se uzeti iz zajedničkoga slavlja ili od tekućega dana.

Svetopisamska čitanja na spomendane

Navedene odredbe žele istaknuti raznolikost stupnjevanja liturgijskih slavlja i istovremeno dati važnost redovitom tijeku liturgijske godine koji ima svoju strukturu i posebna obilježja. U tom redovitom tijeku od osobite je važnosti slijediti raspored svetopisamskih čitanja na misi i u časoslovu tako da se kroz tri godine po pravilnim obdržavanjem predloženoga slijeda svetopisamskih čitanja na misi i u službi čitanja u časoslovu pročita skoro cijelo Sveto pismo. Redoviti niz svagdanjih čitanja preko tjedna prekida se samo kad dođe neka svetkovina ili blagdan a na spomendane se uzimaju čitanja po redu svagdanjih čitanja, uz neke izuzetke koje ćemo izričito naznačiti.

Taj duh odražava i odredba *Opće uredbe bogoslužja časova* koja dopušta i preporučuje: "Ako se neko susljedno čitanje prekine radi svetkovine ili posebnoga slavljenja, slobodno je toga tjedna.. propuštene dijelove s drugim dijelovima spojiti ili odrediti koji tekstovi imaju prednost" (br. 249).

Vlastita svetopisamska čitanja

Iznimku od toga pravila čine spomendani svetaca čija se imena spominju u Svetomu pismu, kao na primjer: *Sv. Timotej i Tito* (26. I.), *Sv. Barnaba*, apostol (11. VI.), *Sv. Marija Magdalena* (22.VII.), *Sv. Marta* (29.VII.), *Mučeništvo sv. Ivana Krstitelja* (29. VIII.), *Gospa Žalosna* (15. IX.), *Anđeli Čuvari* (2. X.). Na te dane, iako se radi samo o spomendanima, treba uzeti vlastita čitanja kako je doneseno u zbirci *Svetačka čitanja* a ne prema slijedu svagdanjih čitanja.

U nekim prigodama je predloženo tzv. primijenjeno čitanje Svetoga pisma da bi se bolje osvijetlila neka posebnost duhovnog života određenoga sveca ili njegove djelatnosti. Ne smatra se uputnim da takva čitanja budu obvezatna, osim u slučajevima kada to uistinu preporučuju pastoralni razlozi. Redovito je bolje slijediti polusljedno čitanje neke svetopisamske knjige koja se čita svagdanima u dotičnom liturgijskom vremenu. Takav nam raspored sveto-pisamskih čitanja pomaže da svoju pobožnost i cjelokupan duhovni život usmjerimo prema otajstvima liturgijske godine. Time ostvarujemo temeljno liturgijsko načelo: "*Sentire cum Ecclesia - Suživljavati se s Crkvom!*"

Spomendani s vlastitim bogoslužjem

Sedam liturgijskih dana u godini na rangju spomendana u liturgijskim kalendarima imaju oznaku: *bogoslužje vlastito*. Navodimo ih po redosljedju kako dolaze u godini: *Sv. Agneza*, djevica i mučenica (21. I.), *Sv. Marija Magdalena* (22. VII.), *Mučeništvo sv. Ivana Krstitelja* (29. VIII.), *BDM Žalosna* (15. IX.), *Andeli čuvari* (2. X.), *Gospa od krunice/Ružarica* (7. X.) i *Sv. Martin*, biskup, (11. XI.).

Posebnost tih spomendana sastoji se u tome da je na taj dan *bogoslužje časova na Jutarnjoj i Večernjoj jednako kao na stupnju svetkovine*, iako je stvarno samo spomenadan koji samo ima neke posebne vlastitosti u bogoslužju. To je odgovor svima koji se pozivaju na stupanj "spomendana" i traže grešku u činjenici da se na Jutarnjoj i Večernjoj navedenih dana časoslov moli kao da je svetkovina. Prema tome, kad je bogoslužje časova na Jutarnjoj i Večernjoj vlastito za neke spomendane, ne radi se o pogrešci nego o odredbi zakonite crkvene vlasti koju treba prihvatiti i provoditi kao nastavak kršćanske liturgijske prakse i popularnosti navedenih svetaca u Crkvi.

Neka nam ovo nekoliko misli pomogne da više slavimo Boga koji nam "u životu svetaca pruža primjer, u zagovoru pomoć i u zajedništvu s njima pravo bratstvo" (Predslovlje svetaca, I.). Neka nam pomogne zagovor svetaca o čemu Karl Rahner kaže: "Zazivanje je svetaca na kraju krajeva odvažnost ljubavi koja se s "TI" obraća onima s onu stranu smrti. To je vjera koju nitko ne živi sâm za sebe nego svaki život u Kristu koristi svima pred Bogom. Zagovor svetaca nije posrednička agencija niti ustanova za priziv nego to znači: Svaki je život u vjeri i ljubavi trajno vrijedan i značajan za sve. Spašenik to prisvaja i živi kao svoju vlastitost. Budući da se radi o jednom jedinom duhovnom svijetu kome je Bog komunicirao samoga sebe i u kome sve zavisi o svakome pojedincu i gdje je jedan značajan svima, u tom svijetu kad neki kršćanin u vjeri i nadi zaziva nekoga "proglašenog" sveca ili voljenog pokojnika to je uvijek zazivanje svih svetih i to označava uključivanje u veliku zajednicu otkupljenih".¹

Marko Babić, ofm

¹ K. RAHNER, *Vom Geheimnis der Heiligkeit, der Heiligen und ihrer Verehrung*, u: P. MANNS, *Reformer der Kirche*, Mainz 1970, 26.